

Miroslav Gál

Katolická církev a lidská práva

Bakalářská práce předložená na UK KTF 29.4.2008

Práce má 53 stran, včetně 4 stran seznamu literatury.

Autor práce si zvolil téma, které je stále aktuální, byť už bylo mnohokrát zpracováváno. Nejde mu totiž jen o obsah různých deklarací lidských práv, nýbrž také o jejich zdůvodnění. To je teistické nebo antropocentrické.

Autor se poměrně podrobně zabývá antropocentrickým pohledem na lidská práva a jeho vývojem od antiky až po současnost. Asi nezajímavější z celé práce je pojednání o vztahu církve k lidským právům. Přesto, že idea rovnosti všech lidí má hluboké křesťanské kořeny, trvalo katolické církvi značně dlouhou dobu, než se s ní pod tlakem vývoje společnosti smířila. Vlastně to plně nastalo až na II. vatikánském koncilu. I v dnešní církvi jsou však některá lidská práva stále ještě porušována.

Autor se zřejmě dal některými prameny, které použil, svést k omylu v rozlišení teistického a antropocentrického založení lidských práv. Nepostřehl totiž, že tzv. teistické založení je ve skutečnosti založení náboženské, že nestaví na Bohu jako stvořiteli člověka, nýbrž že se opírá o lidskou víru v Boha, o víru, jež se vymyká racionální argumentaci. Pokud považujeme transcendentní rozměr lidské osoby za univerzální skutečnost, nemůžeme za ni považovat konkrétní podobu náboženské víry.

Díky křesťanské víře jsme možná k ideji lidských práv dospěli, avšak ve zdůvodnění lidských práv se nemůžeme dovolávat Boha Abraháмова, Izákova a Jakubova ani Ježíše Krista, jak to čteme např. na str. 15, neboť víra v tohoto Boha nemá univerzální a univerzálně vykazatelnou platnost. O tom, že tato víra je pravdivá, můžeme přesvědčit pouze člověka, který ji má. O existenci tohoto Boha nelze podat přesvědčivý důkaz, byť se o to církevní tradice 19. a 20. století pokoušela.

Antropocentrické zdůvodnění lidských práv nelze proto považovat za náhradní řešení, jak se autor pod vlivem literatury domnívá (str. 18). Není to zdůvodnění nezávislé na Bohu, jak se autor této práce domnívá (tamtéž), nýbrž na náboženské víře. Jestliže popřeme racionální dokazatelnost pravdivosti této víry, neznamená to, že popíráme existenci Boha či transcendentního rozměru lidské bytosti. Oprávněnost ideje lidských práv nelze dokazovat prostřednictvím náboženské víry, neboť je racionálně neprokazatelná, ani prostřednictvím ideje Boha, jak ji poznáváme v biblickém zjevení, neboť toto zjevení můžeme jako pravé přijímat pouze skrze náboženskou víru, kterou nelze racionálně vykázat.

Toto napětí je jeden z důvodů, pro které uplatnění ideje lidských práv v životě katolické církve naráželo či naráží na obtíže.

Není pochyb o tom, že křesťanská antropologie je základ, o který se idea lidských práv velmi podstatně opírá. Evropská křesťanská civilizace dospěla k této ideji, neboť ví, že všichni lidé, děti Boží, jsou si rovni. Křesťanská antropologie je cesta, která k této ideji vede. Jinou věcí ovšem je zdůvodnění ideje lidských práv. Křesťanská víra v Boha a jeho zjevení není univerzální. Zdůvodnění musí stát na ideji univerzální, a tou je lidství každého, kdo je člověkem.

Je třeba ocenit odvalu autora, se kterou využil své akademické svobody a se kterou na půdě univerzity a katolické teologické fakulty vyslovil myšlenky, o jejichž pravdivosti sice není pochyb, ale které jsou kritické vůči katolické církvi a vůči jejímu postoji k lidským právům v minulosti. Práci je radost číst.

Z hlediska formálního zpracování lze vyslovit pouze námitku, že práce obsahuje občasné písařské chyby, ale jen v zanedbatelném množství.

Práci doporučuje k obhajobě. Uvedený nedostatek, který by měl být vyjasněn při obhajobě, nelze považovat za závažný, neboť mu podléhají i někteří odborníci. Navrhuji hodnocení „výborně“.

V Praze 31.5.2008

Libor Ovečka

Libor Ovečka, vedoucí bakalářské práce